

4) Sluttelig bemærkes, at der efter vor opfattelse er stort behov for genindførelse af mulighed for afgiftslempelse for dokumentarfilm (film til oplysningens fremme), idet disse film på tilsvarende måde som børnefilm ofte burde indtales på dansk, hvilket ikke er økonomisk muligt med de nugældende afgiftsforhold.

Den 14. april 1970

Biografteater-Foreningen af 1960

Støtte til biografer samt til nyetablering, ændringer i lejekontrakter m. m. Bekymring over udlejerpression.

Efter anmodning skal jeg hermed for Biografteater-Foreningen af 1960 fremsætte nogle bemærkninger med henblik på den forestående lovrevision. Ved udformningen er det forsøgt i videst muligt omfang alene at behandle lovbestemmelser, som ikke har forbindelse med eller forudsætter bevillingssystemet, men dette har ikke kunnet gennemføres med fuld konsekvens. Foreningen vil forbeholde sig på et senere tidspunkt at fremkomme med yderligere bemærkninger til de bestemmelser, der har forbindelse med bevillingssystemet.

Disse forbehold medfører, at nærværende redegørelse ikke kommenterer bestemmelserne i den nugældende lovs kapitel 1. Bemærkningerne til de øvrige bestemmelser forudsætter imidlertid, at der fortsat vil flyde betydelige indtægter til filmfonden. Foreningen foreslår ingen forandringer i den nugældende billetafgift. Hvis en kommende lovændring skulle føre til, at bevillingsafgift ikke længere kan opkræves, mener Biografteater-Foreningen af 1960 ikke at kunne anbefale, at der skaffes kompensation ved en udvidelse af billetafgiften – ej heller i kombination med en progressiv skala. Foreningen har ikke været i stand til at bedømme, om et eventuelt bortfald af fondens indtægter fra bevillingsafgiften gør det nødvendigt at skaffe fonden kompensation herfor. Foreningen anser det ikke for usandsynligt, at fonden ville kunne gennemføre sin virksomhed på fuldt ud tilfredsstillende måde uanset et sådant provenutab.

Biografteater-Foreningen af 1960 ønsker ikke at fremsføre snævre brancheegoistiske synspunkter, men vil som repræsentant for den del af filmbranchen, som har ansvaret for det direkte møde mellem filmen og dens publikum, fremsætte forslag, som sigter mod at skabe de bedst mulige og for publikum mest attraktive forhold for biograf-forevisningen, hvilket turde være en af de væsentligste forudsætninger for, at filmen kan overleve som en væsentlig kulturfaktor.

Struktur, bestyrelse, råd og nævn.

Foreningen anser i og for sig den med 1964-loven skabte struktur omkring den såvel af den offentlige administration som af branchens enkelte organer principielt uafhængige filmfond for at være et nyttigt instrument for en udvikling til gavn for filmklimaet. Foreningen er tilhænger af, at der skabes balance mellem den ministerielle og den branchemæssige indflydelse. Man nærer derfor ikke noget ønske om, at der etableres en branche-selvstyret organisation i lighed med den svenske, navnlig fordi foreningen måtte nære betænkelighed ved, om biograferhvervet i en sådan organisation kunne gøre en rimelig indflydelse gældende. Foreningen anser det for en værdifuld og væsentlig ting, at biograferhvervet fortsat holdes såvidt muligt uafhængigt, navnlig af udlejere og producenter. Efter foreningens opfattelse kan man ved en lang række foranstaltninger motivere selvstændige biografledere til at tilslutte sig bestræbelserne for kvalitets-højnelse blandt andet i repertoirevalget. For udlejere og producenter står der imidlertid så store interesser på spil, som ikke har direkte forbindelse med den enkelte biograf, at de almene hensyn meget let kommer til at vige for det naturlige ønske om at sælge mest af egne varer.

Biograferne mener derfor at have behov for den støtte, man kan få ved, at Ministeriet også har en vis indflydelse på Filmfondens anliggender. Det nævnte fører imidlertid også til et forslag om, at Filmfondens bestyrelse kommer til at rumme 2 repræsentanter for biograflederne. Man kan om disse sige, at de i modsætning til de andre brancherepræsentanter i bestyrelsen praktisk talt ikke risikerer at komme til at deltage i afgørelser, hvori de selv har økonomiske interesser, og samtidig vil de repræsentere en betydelig fagkundskab. Hvis man ikke ønsker at gøre bestyrelsen større, end den er nu, kunne den foreslåede yderligere repræsentant for biograflederne måske

erstatte en af embedsmændene, f. eks. repræsentanten for Finansministeriet, hvis forhåndskendskab til de forhold, Filmfonden beskæftiger sig med, af naturlige grunde må være begrænset.

Ud fra tilsvarende synspunkter henstiller foreningen, at en bevillingshaver udpeges som medlem af Filmrådet. Det beror formentlig på en fejltagelse, at Kortfilmrådet og Børnefilmnævnet ikke er nævnt i Biografloven. Da det må påregnes, at i hvert fald Børnefilmnævnet fortsat skal bestå, anbefales det, at i hvert fald dette nævn institueres i loven.

Støtteforanstaltninger, generelt.

Foreningen finder det ganske urimeligt, at biografformål indtager en helt beskeden plads blandt opregningen i lovens § 18, 2. stk., af de formål, hvortil Filmfondens midler kan anvendes. Biograferne udgør kontaktfladen mellem filmen og det publikum, som på samme tid er den økonomiske basis for hele filmbranchen og målet for de kulturpolitiske bestræbelser, der er en så vigtig del af det offentlige interesse i dette sagsområde.

Branchens vanskelige kår har i betydelig grad præget biograferne, blandt andet på den måde, at mange biografers udstyr og indretning ikke svarer til nutidens krav. Det er sandsynligt, at en væsentlig del af besøgstilbagegangen i biograferne – som hele branchen lider under – må tilskrives manglende å jour-føring af lokaliteterne.

I de senere år er et stort antal biografer blevet nedlagt, og det har langt fra altid drejet sig om biografer, som ud fra almene synspunkter kunne siges at være mindre væsentlige. Det burde være en opgave for Filmfonden eller den, der styrer kulturpolitikken på dette område, at foretage en vurdering ud fra planlægningsmæssige synspunkter over biografbehovet og derefter ved passende foranstaltninger bidrage til at etablere henholdsvis opretholde de biografer, som efter en sådan vurdering er nødvendige for at gennemføre en rimelig biografafdækning for hele landet.

Det må være biografernes ønske, at der skabes mulighed for, at biograferne kan drives som lønnende virksomheder, der også kan bære de omkostninger, virksomhederne medfører, herunder lokale-omkostninger til markedspris. Dette er baggrunden for, at man fortrinsvis vil foreslå støtte ydet i form af lån. I ganske særlige tilfælde kan der imidlertid være behov for at yde kontant støtte, som ikke skal tilbagebetales. F. eks. kan man tænke på nyetablerede biografer eller biografer, som på grund af særlige forhold i en periode må regne med en urentabel drift. I sådanne tilfælde bør der i loven være hjemmel for at yde kontant støtte til de pågældende virksomheder, såfremt det drejer sig om virksomheder, der efter et generelt skøn om biografbehovet bør opretholdes.

Med hensyn til arten af ydelserne fra Filmfonden vil foreningen anbefale, at man både over for biografer og andre erstatter den i loven forudsete præmiering med ydelser til tabsudligning. En sådan tabsudligning bør også kunne komme en biograf tilgode, som har haft tab ved at gøre en indsats for forevisning af kvalitets-film inden for biografens normale spilletid. Det vil sikkert ikke volde særlige vanskeligheder at tilrettelægge en hensigtsmæssig beregningsmåde for sådanne tab på grundlag af den enkelte biografers daglige gennemsnitsudgifter.

Støtte til biografer med svag økonomi.

Det må anbefales, at man afskaffer den omsætningsbestemte grænse i den nuværende § 23 med et kriterium, der giver bedre udtryk for, om den pågældende biograf har kunnet give et rimeligt afkast til lederen. I forbindelse med den mere intensive planlægning af biografafdækningen, som anbefales af foreningen, bør det være muligt på grundlag af de pågældende biografers regnskaber at danne sig et indtryk af, om der bør ske hel eller delvis refusion af betalt billetafgift. Der bør lægges vægt på, om biografen er drevet med en rimelig dygtighed og tillige, om biografens repertoire har indeholdt et rimeligt udvalg af kvalitetsfilm. Afgiftsrefusion bør ikke alene kunne ske med den indbetalte billetafgift af udenlandske film, men også af den for dansk film betalte afgift, idet den sidstnævnte afgifts direkte indbetaling til filmselskaberne kun kan betragtes som en praktisk genvej for den herved opnåede filmfondstøtte til de pågældende produktionsselskaber.

Støtte m. v. vedrørende lokaler, lejeforhold.

Som bekendt synes der ikke for øjeblikket at være mulighed for at interessere private bygherrer for opførelse af ny biografer. På længere sigt må det imidlertid nok erkendes, at dette problem i meget høj grad er beslægtet med de problemer, der står i forbindelse med at bevare de allerede eksisterende biografer, særlig når disse er lejere. Man kan sige, at det vigtigste erhvervspolitiske problem for biografbranchen er spørgsmålet om biografernes evne til at betale en

husleje for biograflokalerne, som kan konkurrere med, hvad der fra anden side kunne betales for disse lokaler. Biografer skal stadig helst ligge på befærdede hovedstrøge, og dette i forbindelse med den eksplosive udvikling i detailhandelens pladsbehov har medført, at der er betydelig efterspørgsel fra andre brancher efter de lokaler, der benyttes af biograferne.

Der burde nok være en mulighed i loven for, at Filmfonden kunne yde direkte huslejetilskud til biografer, men normalt bør man sikkert ikke anbefale en sådan løsning, da den slags tilskud vil have en tendens til at vandre direkte ned i en husværts lomme. Fondens støtteforanstaltninger bør i de normale tilfælde snarere tage sigte på at gøre biografen til en lige så attraktiv og økonomisk stærk forhandlingspartner som de eventuelle alternative lejere af lokalerne.

I forbindelse med lejeforholdene skal der særligt peges på, at bevillingssystemet har medført en tendens til, at huslejekontrakterne alene afsluttes for 5-årige perioder, hvilket fører til, at biografen i forbindelse med periodeudløbene stilles i en meget svag forhandlingsposition over for husværten. Endvidere er mange bevillingshavere – særligt på det tidspunkt, da bevillingen erhverves, og den første lejekontrakt med værten skal indgås – økonomisk svagt funderet. Dette har i mange tilfælde ført til, at bevillingshaverne er indgået på lejekontrakttilfælde med variabel leje enten således, at lejen automatisk stiger over en årrække eller således, at den sættes i forhold til biografens omsætning. Særlig de omsætningsbestemte lejekontrakter kan i løbet af en årrække blive urimelige, især hvis der er tale om en periode med stigende priser. Ikke alene har biografen ofte en svag forhandlingsposition, men biografen vil også tit have vanskeligt ved at udnytte den beskyttelse, som lejelovgivningen og huslejenævnets kontrol stadig trods alt yder, fordi fremgangsmåden er den, at man først forhandler sig til rette med husværten om en lejekontrakt, og derefter kun kan udnytte lejelovgivningens beskyttelsesforanstaltninger ved over for huslejenævnet at desavouere den i formen frivillige aftale, man kort forinden har truffet med værten.

I konsekvens af de foranstående bemærkninger bør loven ændres således, at der gives mulighed for at yde lån på gunstige vilkår til biografer og ganske særligt til nyetablerede biografledere, således at disse bliver i stand til at forhandle sig til rette med ejeren af biograflokalerne om en rimelig lejekontrakt, hvilket forudsætter, at der fra lejerens side kan tilbydes en passende forudbetaling, en leje, der svarer til markedsforholdene på det pågældende sted, og næsten altid en fornyelse og forbedring af lokalernes indretning også på det bygningsmæssige område, eventuelt en ombygning. For ombygningsperiodens vedkommende bør der også kunne ydes lån til at bære huslejetabet. Lånene bør kunne ydes uden smålig skelen til sædvanlig bankmæssig sikkerhed, idet denne lånevirkosomhed bør ses som et udslag af bestræbelserne på at føre landets biograflokaler op i en standard, som svarer til nutidens krav, og uden hvilken biografpublikummet ikke vil kunne tilbageerobres.

Yderligere burde Filmfonden måske netop på lejekontraktområdet tilbyde sagkyndig bistand for forhandlingerne med husværten.

Til gengæld for de fordele, som ejerne af biograflokalerne formentlig ville opnå ved de foreslåede foranstaltninger, ville det være rimeligt at indføre restriktioner med hensyn til de for biograferne mest urimelige lejevilkår, særligt de tidsbegrænsede lejemål og omsætningsbestemte huslejer. Hvis der ikke kan indføres et forbud mod denne slags kontraktbestemmelser, burde der gives Ministeriet mulighed for at optræde med partsbeføjelser over for huslejenævnene. Den nugældende lovs § 6, 2. stk., vedrører kun selve lejens størrelse og tillader kun Ministeriets indgriben i form af en egentlig retssag.

Anden støtte.

Også uden forbindelse med huslejekontraktforhandlinger burde der gives mulighed for, at der af Filmfondens midler kunne ydes lån til biografer til en række andre formål end de, der fremgår af den nugældende lovs § 18, stk. 2, nr. 7. Der burde således kunne gives lån til en fornyelse af facader, til malning og andre vedligeholdelsesarbejder i lokalerne, til indretning af billetkontorer og restauration eller bar, airconditionering o.s.v., alt uden krav om fuldstændig bankmæssig sikkerhed.

Endelig skal det vedrørende Filmfondens støtte muligheder nævnes, at der burde hjemles mulighed for at yde støtte til generelle salg fremmende foranstaltninger og til markedsundersøgelser, sociologiske undersøgelser og lignende. En sådan bestemmelse skulle naturligvis ikke alene sigte mod biografernes forhold.

Det foreslås at ændre formuleringen af § 18, stk. 5, således, at denne bestemmelse klart hjemler, at der kan ydes tilskud af fondens midler til andet end produktion af dansk film.

Block-booking.

Biografteater-Foreningen af 1960 ser med bekymring på, at den gældende lovs § 16 ikke har været overholdt i praksis. Bortset fra de mest efterspurgte premierebiografer har formentlig alle biografer måttet bøje sig for udlejerkrav om aftagelse af uønskede film i direkte strid med den nævnte bestemmelse. Bestemmelsen er alene sanktioneret med bøder og har, såvidt vides, aldrig været anvendt. Man kan åbenbart ikke regne med, at den enkelte biograf vil søge at påberåbe sig bestemmelsen, fordi biografen normalt vil føle, at den også fremover har brug for en venskabelig forretningsforbindelse med samtlige udlejere. Man er ikke i stand til at fremkomme med et konkret forslag, men beder Ministeriet overveje, hvorledes den pågældende bestemmelse vil kunne skærpes.

Leveringsnægtelse og lignende.

I denne forbindelse vil foreningen også gerne pege på det uheldige i de eksklusivarrangementer, der etableres ved fastlåsning af samarbejde mellem visse biografer og enkelte udlejere. Dette forhold hindrer i mange tilfælde et selvstændigt initiativ fra biografernes side, idet udlejerne nægter at udleje film til andre end de biografer, man har fast samarbejde med. Ikke mindst for de danske films vedkommende er dette uhyre generende for en række biografer, som simpelthen ikke har nogen praktisk chance for nogensinde at vise en dansk film. Urimeligheden understreges ved, at også sådanne biografer har bidraget til de midler, der gennem Filmfonden stilles til rådighed for producenterne.

Foreningen er sig bevidst, at spørgsmålet er uhyre kompliceret, og dette er formentlig baggrunden for, at monopollovens regler aldrig er blevet bragt i anvendelse. Blandt andet må der tages hensyn til, at en udlejer må have ret til at administrere den første distribution af en film forholdsvis frit, således at den med henblik på, at man ved forevisningen ikke kommer til at konkurrere med sig selv i for stort omfang eller til at genere de biografer, der har påtaget sig at vise filmen, ved også at udleje den samtidig til nærliggende biografer. Der kunne imidlertid være anledning til at modsætte sig leveringsnægtelser fra udlejernes side, når den første forevisningsperiode er overstået. Foreningen foreslår derfor, at der indføres en bestemmelse i loven om, at leveringsnægtelse ikke må finde sted, når der er gået et år fra premieredagen. Foreningen henstiller, at disse problemer gøres til genstand for yderligere overvejelser i Ministeriet, idet man føler, at et forslag som det her fremsatte ikke vil være tilstrækkeligt til at yde den ønskede beskyttelse af biografernes interesse i at kunne handle frit.

Pensioner og understøttelser.

Foreningen foreslår, at der sker visse ændringer i reglerne om pensioner og understøttelser.

Uanset om det nuværende bevillingssystem afskaffes, bør der gennemføres en pensioneringsordning for de nuværende bevillingshavere og de nuværende ledere i henhold til lovens § 3, stk. 5. Indførelsen af en sådan pensionering vil fremme et rimeligt generationsskifte. Særligt i tilfælde af en ændring i bevillingssystemet vil det være en rimelig foranstaltning i forhold til bevillingshavere og de nævnte ledere at gennemføre en pensionsordning som foreslået til delvis kompensation for den forringelse af de pågældendes stilling, det må forventes at indtræde.

Den nugældende enkepensionsordning foreslås bevaret, og det forudsættes, at de gældende regler om enkepension kan tillempes også på de øvrige pensioner. Beregning af pension til de nævnte ledere bør naturligvis ske på grundlag af et gennemsnit af ledernes personlige vederlag fra biografvirksomheden.

Statens Filmcentral.

Sluttelig skal foreningen henstille, at bestemmelserne vedrørende Statens Filmcentral udgår af loven, idet de opgaver, der skal løses gennem Statens Filmcentral, principielt har et helt andet sigte end loven iøvrigt. De undervisningsmæssige og oplysningsmæssige opgaver, som filmcentralen skal varetage, bør administreres og finansieres af de statsmidler, som er forudset hertil, og ikke af midler, som filmbranchen med hjemmel i biografloven tilvejebringer gennem filmfonden.

Foreningen vil gerne underrettes om arbejdet med ændringerne i lov om film og biografer og vil meget gerne have lejlighed til på senere trin af dette arbejde at deltage i drøftelser om lovændringerne og eventuelt fremkomme med supplerende udtalelser.

Den 14. oktober 1969